

آسیب شناسی فعالیت های فرهنگی و اجتماعی در دوران کرونا و پسا کرونا؛ فرصت ها و تهدیدها (مطالعه موردی: دانشگاه فرهنگیان استان تهران)

اسد حجازی^۱

چکیده

پژوهش حاضر به ارزیابی برنامه های فرهنگی - اجتماعی پردیس ها و مراکز دانشگاه فرهنگیان استان تهران در دوران کرونا پرداخته است. برنامه های فرهنگی - اجتماعی شامل: (کلاس های فوق برنامه؛ برگزاری نمایشگاه ها؛ کانون های فرهنگی - اجتماعی؛ انجمن های علمی؛ برگزاری مسابقات فرهنگی؛ برگزاری جشنواره های فرهنگی؛ برگزاری اردوها؛ برگزاری مراسم و مناسبت های ملی و مذهبی؛ تشکل های دانشجویی؛ نشریات دانشجویی و ... می شود که از پنج بعد: ۱- میزان علاقه مندی و احساس رضایت به برنامه ها ۲- میزان احساس ضرورت به برگزاری برنامه ها ۳- میزان آگاهی و اطلاع از برنامه ها ۴- میزان حضور و استفاده از برنامه ها ۵- میزان تمایل به مشارکت در اجرای برنامه های فرهنگی اجتماعی، ارزیابی ها صورت گرفته است. مطالعه حاضر یک مطالعه کاربردی، توصیفی و میدانی با استفاده از تکنیک دلفی بوده است. ۳۲۶ پاسخگو شامل ۲۱۲ دانشجو معلم و ۱۱۴ نفر از کارکنان و اساتید شاغل در پردیس ها و مراکز دانشگاه فرهنگیان استان تهران را مورد ارزیابی قرار داده است. روایی پرسش نامه صوری و از منظر متخصصان ارزیابی شده و مقدار

تاریخ دریافت:

تاریخ پذیرش:

۱. دانشیار گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

Azer1383@yahoo.com

$\alpha=0/87$ بیانگر پایایی ابزار سنجش است. این پژوهش در دو مرحله انجام گرفت. داده های جمع آوری شده در دو بخش آمار توصیفی (میانگین، فراوانی، ماتریس همبستگی) و استنباطی (آزمون T و تحلیل واریانس یک طرفه (ANOVA) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان می دهد که: میزان رضایت از برنامه های فرهنگی و اجتماعی، با توجه به سال ورودی دانشجویان و شیوه اجرای برنامه ها متفاوت است. نتایج پژوهش حاضر می تواند برای مسئولان دانشگاه فرهنگیان و دانشجویان در راستای بهبود و توسعه برنامه های فرهنگی و اجتماعی در دوران کرونا و پسا کرونا قابل استفاده باشد.

کلید واژه ها: ارزیابی، برنامه فرهنگی، برنامه اجتماعی، دوران کرونا

مقدمه

معاونت فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور به عنوان یکی از متولیان حوزه فرهنگ کشور، عزم خود را جزم نموده است تا با اتخاذ رویکردی جامع که از یکسو بر فرهنگ اصیل اسلامی - ایرانی تأکید نموده و از دیگر سو اقتضائات امروز این کشور را ملحوظ داشته، با برنامه ریزی دقیق فعالیت های فرهنگی و اجتماعی و مدیریت اوقات فراغت آنها، مروج توأمان علم و ایمان در محیط دانشگاهی باشد. در این راستا، دانشگاه فرهنگیان به عنوان دانشگاهی وابسته به وزارت آموزش و پرورش و زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری نیز با توجه به رسالت تأمین و تربیت معلمان و پژوهشگرانی مؤمن و متعهد، به مبانی دینی و ارزش های اسلامی و انقلابی، دارای فضایل اخلاقی و ارزش های والای انسانی، کارآمد و توانمند در طراز جمهوری اسلامی ایران در صدد برنامه ریزی و ساماندهی و فعالیت های فرهنگی و اجتماعی دانشجو معلمان براساس سیاست های کلان نظام جمهوری اسلامی ایران و اساسنامه دانشگاه فرهنگیان، می باشد (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، ۱۳۹۰).

یکی از مأموریت ها و رسالت های معاونت فرهنگی و اجتماعی دانشگاه فرهنگیان گسترش حاکمیت فضای فرهنگی و اجتماعی بر تمامی ابعاد و شئون دانشگاه است. در این راستا برنامه ریزی ها و فعالیت های متعدد و متنوعی در سال های اخیر (ایام بحرانی ناشی از ویروس منحوس کرونا) انجام شده تا دانشجو معلمان علاوه بر کسب

شایستگی‌های حرفه‌ای بتوانند در برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی نیز مشارکت و همکاری نمایند. هدف از این مطالعه بررسی آسیب‌شناسانه فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی در فضای مجازی در سطح دانشگاه و ارائه الگوی مطلوب می‌باشد. روش مورد استفاده آمیخته (کیفی و کمی) می‌باشد. با انجام این تحقیق، آسیب‌های مهم انجام فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی دانشگاه فرهنگیان استان تهران در فضای مجازی، دوران کرونا و پسا‌کرونا شناسایی گردیده و با شناسایی منابع و عوامل مؤثر در کاهش این آسیب‌ها می‌توان راهبردهای لازم برای بسیج منابع و هدف‌گذاری برای کاهش آسیب‌ها را انجام داد. نتایج این مطالعه نه تنها اثربخشی کوشش‌های فرهنگی و اجتماعی را بالا می‌برد، بلکه انگیزه بالایی برای فعالان فرهنگی و اجتماعی در دانشگاه ایجاد می‌کند.

تا پیش از دهه ۱۹۵۰، وظیفه دانشگاه‌ها به طور کلی به انتقال دانش موجود به دانشجویان خلاصه می‌شد. ولی به تدریج از دهه ۱۹۶۰ به بعد عهده دار تولید دانش و پژوهش و تحقیق در زمینه‌های علمی و اجتماعی نیز گردیدند و به مرور زمان وظیفه‌ی انتقال، بازسازی و ارتقای فرهنگ جامعه نیز بر عهده دانشگاه‌ها گذارده شد (رشیدی و همکاران، ۱۳۸۴). امروزه برای دانشگاه‌ها چهار وظیفه اصلی تعریف شده است؛ آموزش، پژوهش، تربیت نیروی انسانی ماهر و توسعه فرهنگی جامعه (وزارت فرهنگ و آموزش عالی، ۱۳۸۷).

«فرهنگ، کلیت هم تافته و به هم پیوسته‌ای از باورها، فضائل و ارزش‌ها، آرمان، دانش‌ها، هنرها و فنون، آداب و اعمال جامعه را شامل شده و مشخص‌کننده ساخت و تحول کیفیت زندگی هر ملت است» (شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۷۱). فرهنگ در همه فعالیت‌های بشری جریان دارد و از این رو کلیه سیاست‌های جامعه دارای بُعد فرهنگی بوده و در شیوه‌های رفتار، زندگی با دیگران، تجارب مشترک، مشارکت گروهی، خدمات اجتماعی، توسعه اجتماعی، توسعه اقتصادی، کسب درآمد و فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات نمود می‌یابد (کمیسیون فرهنگی کشورهای اروپایی^۱، ۲۰۰۲).

بر اساس آخرین آمار منتشر شده، تعداد سه میلیون و شش صد هزار دانشجو در دانشگاه های ایران تحصیل می کنند (موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی، ۱۳۹۷) که از این تعداد بیش از ۵۰ هزار نفر دانشجومعلم هستند و در یکصد پردیس و مرکز آموزش عالی دانشگاه فرهنگیان تحصیل می کنند. دوران دانشجویی، از سویی بهترین و حساس ترین دوران زندگی جوانان است و از سویی دیگر، دوران بحران ها و سوالات بسیار است. از طرفی دوران جدایی از محیط امن و مانوس و مألوف خانواده و احساسات و عواطف خانوادگی (مخصوصا دانشجویان غیربومی خوابگاهی) و از طرف دیگر ورود به فضا و دنیای فراخانوادگی و آماده شدن با مسائل و مشکلات زیاد، هجران خانواده، رویارویی با شخصیت ها و چالش های علمی، سیاسی، فرهنگی و عدم امکان گذران اوقات فراغت و تفریحات سالم به دلیل کمبودها در این زمینه و اضطراب ناشی از فراغت از تحصیل، اشتغال و همسرگزینی است.

براساس آن چه در اساس نامه دانشگاه فرهنگیان آمده است: یکی از اهداف مهم این دانشگاه تامین و تربیت معلمان، مدیران، مربیان، کارکنان و پژوهشگرانی مومن و متعهد، معتقد به مبانی دینی و ارزش های اسلامی و انقلابی، دارای فضائل اخلاقی و ارزش های والای انسانی، کارآمد و توانمند در تراز جمهوری اسلامی، تربیت، توانمند سازی و ارتقای شایستگی های عمومی، تخصصی و حرفه ای منابع انسانی با تاکید بر پرورش انسان های متقی، کارآفرین، خودباور، خلاق و توانا در تولید علم، فناوری و نوآوری، متناسب با مبانی و ارزش های اسلامی و نیازهای جامعه است. به همین منظور یکی از بخش های مهم برای رسیدن به اهداف مورد نظر، داشتن برنامه های فرهنگی-اجتماعی مناسب برای دانشجو معلمان محصل در دانشگاه فرهنگیان است.

اهمیت فرهنگ اکنون از نقشی که برای آن در زمینه همبستگی اجتماعی، ایجاد انگیزه و تحول پیشرفت، حل مشکلات اجتماعی، پر کردن اوقات فراغت و غیره متصور بودند بسی فراتر رفته است (صالحی امیری و عظیمی دولت آبادی، ۱۳۸۷) اما در جهان امروز، به خاطر بی توجهی به عنصر فرهنگ، عنصر اجتماع و هویت فرهنگی و اجتماعی، باید تبعیض هایی برای برنامه ریزی فرهنگی و اجتماعی داشته باشیم تا جامعه از این بی تعادلی که به واسطه توسعه مادی ایجاد شده است، بیرون آید. (سیفی، ۱۳۸۹). برنامه ریزی فرهنگی عبارت است از طراحی و ارائه سیاست های

راهبردی، اصولی و کلان در مجموعه امور فرهنگی مبتنی بر راهکارهای اجرایی و عملی، به منظور پاسداری، اصلاح، پویایی و تکامل فرهنگ جامعه است که با توجه به دگرگونی‌ها و تعاملاتی که در جریان فرهنگ‌ها ایجاد می‌شود، سلامت فضای فرهنگی جامعه تامین می‌گردد. برنامه ریزی فرهنگی شامل چهار عنصر هدف، مخاطب، روش و پیام است (ثواب، ۱۳۸۲). در تعریفی دیگر، مراد از برنامه ریزی فرهنگی، آن دسته از حوادث و فرایندهایی است که توسط مداخلات آگاهانه انسانی شکل گرفته و در واقعیت بازتولید شدند (چلبی، ۱۳۸۱). در میان دانشگاه‌های سراسر کشور؛ دانشگاه فرهنگیان به عنوان یک دانشگاه حاکمیتی و مأموریت محور مصمم است با الهام از معاونت فرهنگی - اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به عنوان اصلی‌ترین متولی و پشتیبان توسعه فرهنگی و اجتماعی در دانشگاه‌ها و سند تحول بنیادین آموزش و پرورش با استعانت از الطاف باری تعالی و الهام از آموزه‌های پیامبر اکرم (ص) و ائمه اطهار (ع)؛ با مشارکت دادن همه ظرفیت‌ها و عناصر دانشگاهی اعم از دانشجویان، استادان، مدیران و کارکنان به ایفای رسالت خود مبنی بر تحقق دانشگاه تمدن ساز بپردازد. زیرا این دانشگاه با هدف تأمین نیروی انسانی متعهد، متخصص و کارآمد؛ برای وزارت آموزش و پرورش و همچنین دستیابی به اهداف عالی نظام جمهوری اسلامی ایران صورت گرفته است.

از آنجا که پرورش نسل آینده‌ی این کشور به عهده‌ی دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان خواهد بود، پس اهمیت این دانشگاه بیش از دانشگاه‌های دیگر بشمار خواهد آمد. بنابراین، دانشگاه فرهنگیان دانشگاهی برای تأمین، تربیت و توانمندسازی معلمان و نیروی انسانی وزارت آموزش و پرورش در ایران است، بر این اساس، دوران تحصیل دانشجو معلم در دانشگاه فرهنگیان بخش مهمی از فرایند شکل‌گیری هویت حرفه‌ای معلمان است. در این دانشگاه دانشجو معلمان برنامه‌های تربیت معلم را با انواع تصوراتی که از شغل معلمی دارند و همچنین با تصور خودشان در قامت یک معلم آغاز می‌کنند. این تصورات اولیه تا حدود زیادی در طول تجربیاتی که از دوران تحصیل داشته‌اند، و تحول یافته‌اند نقش مهمی در تعیین نوع نگرش و درک آنها نسبت به حرفه تدریس، باورهای شغلی و شیوه‌های اداره کلاس بر عهده دارند (مهرمحمدی، ۱۳۹۴؛ حجازی، ۱۳۹۷).

بر این اساس دانشجو معلمانی که در این دانشگاه تحصیل می‌کنند علاوه بر کسب شایستگی‌هایی^۱ که در برنامه رسمی آمده است می‌توانند مطابق معیارهای نظام تعلیم و تربیت کشورمان، به انجام فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی پرداخته و اهداف برخی از ساحت‌های شش‌گانه^۲ سند تحول را پیگیری نمایند. بدیهی است که این برنامه‌ها و فعالیت‌ها تحت تاثیر رویکرد حاکم بر دانشگاه و... دارای آثار و پیامدهای مثبت و منفی و دارای فرصت‌ها و تهدیدهایی می‌باشند؛ اثربخش بودن یک برنامه بویژه در ایام ناشی از ویروس منحوس کرونا، برنامه ریزی مبتنی بر نیازها و علایق مخاطبین و تدوین معیارهای عملکرد مطلوب در جهت امکان‌بازنگری و اصلاح برنامه‌های متناسب با نیازهای فرهنگی مخاطبین و به دنبال آن ظرفیت‌سازی برای پوشش دادن به آن نیازها است. از سوی دیگر، به منظور ارتقاء و توسعه برنامه‌های فرهنگی، بایسته است موانع و چالش‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها شناسایی شده و آسیب‌شناسی صورت گیرد.

در آسیب‌شناسی فرض بر این است که واقعاً مشکلی وجود دارد و مدیران ارشد و همه افراد سازمان باید به مشاور سازمان در پیدا کردن آن کمک کرده تا در نهایت سازمان برای تغییر به سمت تعالی آماده شود (فاتلا^۳، ۲۰۰۵). فلذا آسیب‌شناسی می‌تواند گام حیاتی و مهمی برای کاهش آثار و پیامدهای منفی تلقی شود چرا که با شناخت مسائل و مشکلات سازمان، شناسایی علل و عوامل آن آسانتر می‌گردد. این عوامل علاوه بر اشکالات و نارسایی‌های عامل انسانی، عوامل دیگری همچون سازماندهی نامناسب، ضعف نظام کنترل، نامناسب بودن فرآیندهای کاری و غیره را نیز در این میان موثر می‌دانند که می‌بایست مورد بررسی و مطالعه قرار گیرند. بنابراین مطالعه حاضر به دنبال پاسخگویی به این سوال است که وضعیت برنامه‌ها و

۱. شایستگی‌های معطوف به دانش علمی، شایستگی‌های معطوف به دانش تربیتی، شایستگی‌های معطوف به دانش تربیتی محتوا، شایستگی‌های معطوف به دانش عملی، شایستگی‌های معطوف به دانش عمومی که در قالب شش ساحت تربیتی تنظیم می‌شود.

۲. تربیت اعتقادی، اخلاقی و عبادی ۲- تربیت سیاسی و اجتماعی ۳- تربیت زیستی و بدنی ۴- تربیت هنری و زیبایی شناختی ۵- تربیت اقتصادی و حرفه‌ای ۶- تربیت علمی و فناوری و با تاکید بر تربیت اعتقادی، اخلاقی و عبادی

فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی در دانشگاه در فضای مجازی دوران کرونا و پسا کرونا چگونه است؟

از آن جایی که برنامه‌های فرهنگی - اجتماعی، فضای مناسبی برای توسعه فرهنگی و اجتماعی در میان دانشجوی معلمان ایجاد می‌کند، پرداختن به ابعاد مختلف این برنامه‌ها از مطالعات خوبی است و شایسته است از سوی پژوهشگران علوم انسانی و مدیران فرهنگی مورد توجه قرار گیرد. با انجام این تحقیق، علاوه بر شناسایی وضعیت موجود فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی در ایام کرونا و پسا کرونا، آسیب‌های مهم فرهنگی و اجتماعی دانشگاه فرهنگیان شناسایی می‌شود و با شناسایی منابع و عوامل موثر در کاهش این آسیب‌ها می‌توان راهبرد‌های لازم برای بسیج منابع و هدف گذاری برای کاهش آسیب‌ها را انجام داد.

پیشینه پژوهش

آزاد ارمکی و منوری (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان "تحلیل محتوای سیاست‌های فرهنگی ایران، براساس قانون اساسی، سند سیاست‌های فرهنگی و برنامه پنجم توسعه" سیاست‌های فرهنگی کنونی ایران را بر اساس سه متن قانون اساسی (اصول مربوط به فرهنگ)، سند سیاست‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۷۱) و برنامه پنجم توسعه (فصل فرهنگ) به روش تحلیل محتوا مورد ارزیابی قرار داده‌اند. در این پژوهش، هشت متغیر و مقولات متناسب با هر کدام از این متغیرها، از مطالعات پیشین استخراج شده و برای تحلیل محتوای نمونه‌های انتخاب شده از سیاست‌های فرهنگی کنونی ایران استفاده شده است.

جمع‌بندی نهایی ارزیابی سیاست‌های فرهنگی کنونی ایران را می‌توان در چند عنوان کلی به صورت زیر مورد ملاحظه قرار داد. همان‌طور که پیداست، سیاست‌های فرهنگی کنونی ایران واجد ویژگی‌های مثبت و منفی توأمان است.

- ۱- ساخت ارزش‌ها و مفاهیم والا ۲- مقابله با فرهنگ‌های مهاجم ۳- ممانعت از سوداگری در فرهنگ ۴- توجه به زیرساخت‌های فرهنگی ۵- وسیع بودن مفهوم فرهنگ ۶- کلی بودن ۷- دولتی بودن ۸- ابهام ۹- نیندیشیده‌های فراوان ۱۰- تناقض ۱۱- عدم اولویت‌بندی ۱۲- عدم تفکیک مناسب

در پژوهش "بررسی روند برنامه ریزی فعالیت های فرهنگی دانشگاه های دولتی اصفهان طی برنامه دوم و توسعه کشور" (رشیدی و همکاران، ۱۳۸۴) بیان شده است که هدف از انجام این پژوهش بررسی روند برنامه ریزی فعالیت های فرهنگی دانشگاه های دولتی اصفهان طی برنامه دوم و سوم توسعه کشور است. برای دستیابی به این هدف تلاش گردیده تا پژوهش امکان دستیابی به چهار هدف جزئی را فراهم آورد. از جمله: بررسی مؤلفه های برنامه ریزی، شاخص های کمی و کیفی، شاخص ها و الگوهای برنامه ریزی و در نهایت تفاوت عملکرد مجریان فعالیت های فرهنگی در دانشگاه های دولتی اصفهان طی برنامه دوم و سوم توسعه کشور بوده است. نتایج به دست آمده بیان گر آن است که میان مؤلفه های شاخص های کیفی در برنامه ریزی فعالیت های فرهنگی طی برنامه دوم و سوم توسعه تفاوت چندانی وجود ندارد؛ ولی در خصوص شاخص های کمی، میان دو برنامه تفاوت اساسی مشاهده می شود. میان عملکرد مجریان فرهنگی در برنامه دوم نیز تفاوت چندانی وجود ندارد، ولی در برنامه سوم بیشترین تفاوت میان عملکرد اداره کل امور فرهنگی و جهاد دانشگاهی با مجریان دیگر فعالیت های فرهنگی مشاهده می شود.

مظاهری و همکاران (۱۳۸۷) در پژوهشی با عنوان "معرفی مدل هایی برای برنامه ریزی فرهنگی" مدل های متفاوتی از جمله: مدل پالمر^۱، برن استین^۲، برودی^۳، فیلاردی^۴ و ... را توضیح داده است. این مدل ها می توانند در برنامه ریزی فرهنگی در سازمان ها به کار روند. پژوهشی دیگر نیز با عنوان مشارکت دانشجویی و نقش آن در توسعه فعالیت های فرهنگی (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد خلخال" (اکبری، ۱۳۸۹) انجام شده است و به دنبال مشخص کردن نقش مشارکت های دانشجویی در توسعه فعالیت های فرهنگی در دانشگاه آزاد اسلامی بوده است. همچنین به ارائه پیشنهادها و راهکارهای مؤثر برای مدیران و مسئولین فرهنگی به منظور بهره گیری از این عامل بسیار تعیین کننده در توسعه مدیریت فرهنگی دانشگاه می پردازد. این پژوهش، از نظر هدف کاربردی و از نظر روش و ماهیت جزء

-
1. Palmer
 2. Bernstein
 3. Brodie
 4. Ghilardi

پژوهش‌های توصیفی پیمایشی است. مثنوی و همکاران (۱۳۸۴) در پژوهش "نگرش دانشجویان خوابگاهی دانشگاه علوم پزشکی ایران در مورد رفتارهای انحرافی در خوابگاه‌ها" به دنبال بررسی محیط‌های بسته خوابگاهی و مراکز جمعی، به عنوان محیط‌های مناسبی برای بروز رفتارهای انحرافی بودند که نتیجه آن مشخص ساخت که بین شرایط خوابگاهی و شرایط خانوادگی و شرایط جامعه و رفتار انحرافی در خوابگاه‌های دانشجویی رابطه وجود دارد.

در تمام طول تاریخ اندیشه بشری نوعی چالش نظری درباره امکان‌پذیری سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی وجود داشته است (آشنا و قهفرخی، ۱۳۹۴). دو دیدگاه نظری متفاوت درباره برنامه‌ریزی فرهنگی را می‌توان از یک دیگر تفکیک کرد. این دو عبارت‌اند از:

الف- مخالفت با سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در عرصه فرهنگ

براساس این دیدگاه، اتخاذ سیاست فرهنگی مشخص، تهدیدی علیه آزادی انتخاب فرد و توسعه تجاری است (گوردن و ماندی^۱، ۱۳۸۳)؛ لذا اصولاً ضرورتی برای آن وجود ندارد، از طرف دیگر، فرهنگ مقوله‌ای کیفی و حاصل زندگی عده کثیری از مردم در یک شرایط مشابه و در مدت زمان نسبتاً طولانی است؛ لذا نمی‌توان و نباید آن را از امر متعالی و کیفی به زمین‌خاکی و عالم انسانی برنامه‌ریزی تنزل داد. این دیدگاهی است که توسط اکثر کشورهای اروپایی و آمریکایی شمالی پیگیری می‌شود. در آمریکا مخالفت با برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری فرهنگی بر سه استدلال زیر استوار است:

۱- تنظیم سیاست‌های هماهنگ در این عرصه، بر فعالیت سازمان‌های خصوصی تأثیر مختل‌کننده دارد.

۲- سیاست‌گذاری فرهنگی دولت باعث مداخله نابجای دولت در توسعه فرهنگی می‌شود.

۳- این مداخله بر لزوم تبعیت (نه هدایت‌کنندگی) دولت در عرصه فرهنگ از بخش خصوصی تأثیر منفی دارد (وحید، ۱۳۸۶)

براساس رویکرد مذکور، تدوین سیاستی که کلیت فرهنگی یک کشور را در دایره شمول خود قرار دهد، اگر نگوییم ناممکن حتماً امری دشوار است. «تنوع فرهنگی»،

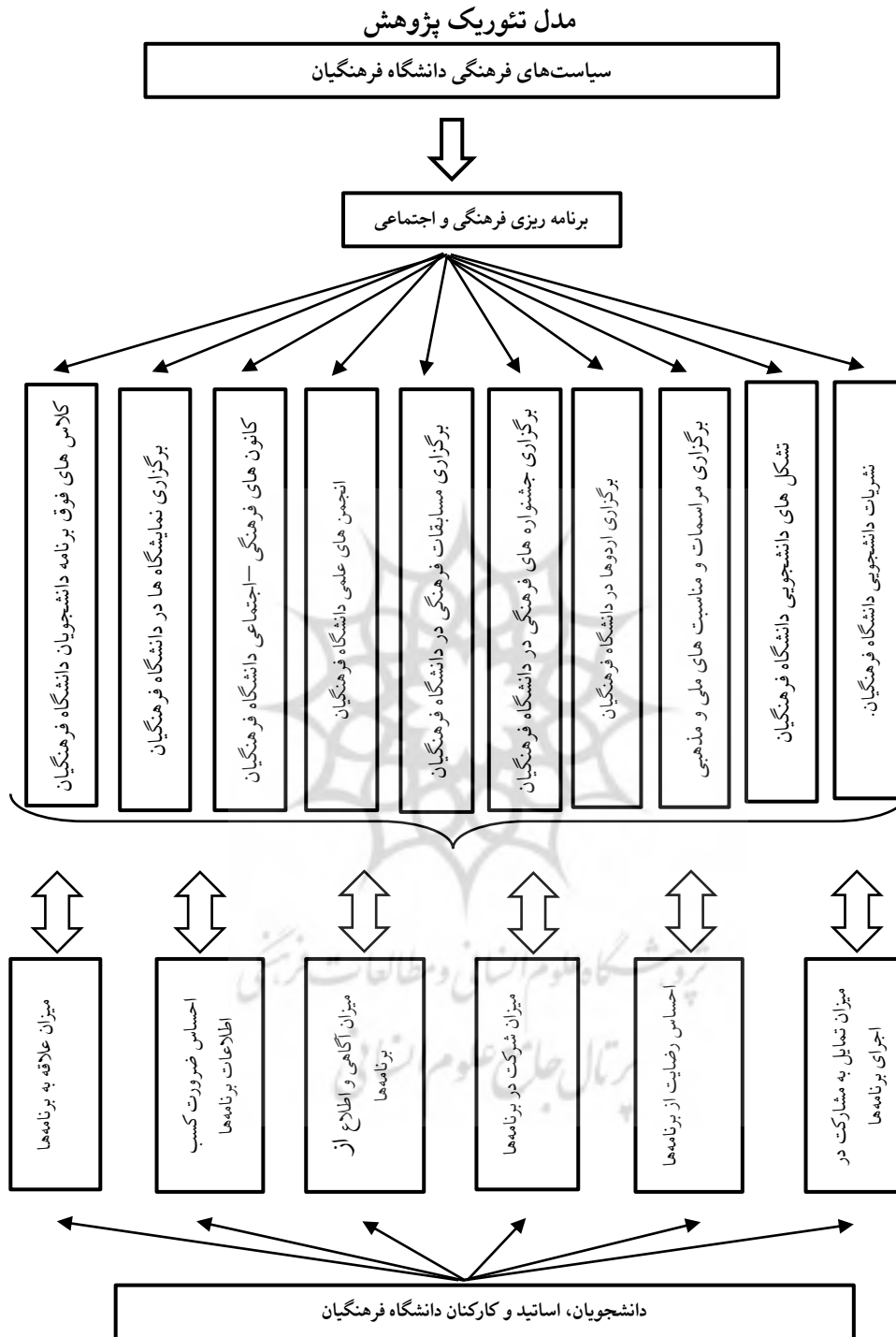
«خلاقیت فرهنگی» و «تغییر فرهنگ» در این رویکرد اصولی اساسی تلقی می‌شوند که برنامه ریزی فرهنگی - به ویژه توسط دولت - تهدیدی جدی برای آن محسوب می‌شود.

ب- ضرورت سیاست گذاری فرهنگی

این دیدگاه که عملاً شامل گروه نسبتاً وسیعی از دیدگاه‌های مختلف است، برنامه‌ریزی و سیاست گذاری فرهنگی را نه تنها امری میسر و «شدنی» بلکه آن را الزامی و اجتناب ناپذیر بر می‌شمرد. در این دیدگاه، برنامه ریزی فرهنگی تهدیدی برای آزادی انتخاب فرد محسوب نمی‌شود و اگر هم باشد، اصولاً گزیری از آن نیست. البته سیاست گذاری با برنامه ریزی متفاوت است. برنامه ریزی منتج از سیاست گذاری و مجموعه‌ای از اقدامات طراحی شده است و از جمله نقش‌ها و کارکرد‌های برنامه‌ریزی رصد کردن و ارزیابی اقدامات انجام شده برابر اصول سیاست گذاری است. از این حیث، برنامه ریزی و استراتژی در ذیل سیاست گذاری جای می‌گیرد (عقیلی و احمدزاده کرمانی، ۱۳۸۸).

اگر دیدگاه اول را دیدگاه فرهنگی لیبرالیسم بنامیم، اندیشه فرد مستقل و امیال و خواست‌های ویژه او - که نباید محدودیت و الزام بیرونی بر او حاکم باشد و برای او تعیین تکلیف کند - در مرکز آن جای می‌گیرد. تصور چنین فرد مستقلی از شبکه مناسباتی که بر مبنای آن، فرد و امیال او سامان می‌یابد، اندیشه‌ای متافیزیکی است؛ زیرا فرد همواره در شبکه‌ای از مناسبات جمعی تعریف و کم و بیش خواست او در مناسبات مذکور، تعیین می‌شود. در چنین شرایطی، بر کنار ساختن دولت و نظم مستقر از هدف گذاری در عرصه فرهنگ، به هیچ وجه جایگاهی برای آزادی فرد و انتخاب‌های آزادانه او فراهم نمی‌آورد؛ بلکه جای خالی دولت را منابع دیگر قدرت پر می‌کنند. بر این اساس، سیاست گذاری فرهنگی در کشورهای مختلف وضعیت متفاوتی پیدا می‌کند. اگر چه وجودش در همه آنها ضروری است. در یک کشور پیرامونی، هر گام عقب نشینی نظام مستقر در هدف گذاری و سیاست گذاری حوزه فرهنگی به معنای پیشروی رقبای حاضر در صحنه منازعات قدرت و عقب نشینی نظام سیاسی به معنای وا نهادن قدرت به رقیب حاضر در صحنه سیاسی است (کاشی، ۱۳۷۹).

بنابراین الزامات و شیوه‌های برنامه ریزی فرهنگی برحسب اهداف و محتوا متفاوت خواهد بود و این تفاوت وابسته به سیاست‌های فرهنگی محیط اجتماعی است که قصد شکوفایی و توجه به تنوع فرهنگی را دارد یا محتوای از پیش تعیین شده‌ای را مهندسی می‌کند.

روش تحقیق

مطالعه حاضر يك مطالعه کاربردی، توصیفی و میدانی است که با استفاده از تکنیک دلفی انجام شده است. علت استفاده از تکنیک دلفی، محتوای پژوهش و دور بودن جامعه نمونه و عدم امکان جمع کردن آن ها در يك مکان و هم چنین اهمیت دیدگاه‌های این افراد در مورد برنامه های فرهنگی - اجتماعی دانشجویان شبانه روزی پردیس‌های دانشگاه های فرهنگیان استان تهران است. این پژوهش از نظر نحوه ی گردآوری داده ها، توصیفی از نوع زمینه یابی، از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ زمانی، مقطعی محسوب می گردد. برای گردآوری شاخص ها و گویه های پرسش نامه از تکنیک دلفی استفاده شد. مدرسان دانشگاه و کارکنان به ویژه کارشناسان فرهنگی و هم چنین سرپرستان خوابگاه ها به دلیل داشتن اطلاعات جامع تر و کامل تر در مورد برنامه های فرهنگی و اجتماعی مشارکت داده شدند. این پژوهش در دو مرحله انجام گرفت. در مرحله اول با استفاده از تکنیک دلفی و با استفاده از نظرات کارشناسان و اساتید دانشگاه فرهنگیان شاخص های اصلی پرسش نامه که منبعث از اسناد فرادستی و برنامه های اجرایی در دانشگاه است تهیه و سپس به روش پیمایشی پرسش نامه توسط جامعه نمونه که اساتید، دانشجویان و کارکنان بودند تکمیل گردید و داده های جمع آوری شده در دو بخش آمار توصیفی (میانگین، فراوانی، ماتریس همبستگی) و استنباطی (آزمون T و تحلیل واریانس یک طرفه Anova) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

جامعه آماری و جمعیت نمونه

جامعه آماری پژوهش کلیه اساتید، دانشجویان و کارکنان پردیس ها و مراکز دانشگاه فرهنگیان استان تهران می باشد. که حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران به شرح ذیل تخمین زده می شود:

تعداد نمونه	جامعه آماری	گروه
۲۱۲	۹۰۰۰	دانشجو معلم
۱۱۴	۶۸۰	استاتید و کارمند
۳۲۶	۹۶۸۰	جمع کل

ابزارهای گردآوری داده‌ها

۱- فیش برداری: بررسی آثار و پژوهش‌های انجام شده و تهیه فیش‌های لازم جهت تدوین پیشینه پژوهش و تدوین چارچوب نظری و پرسش‌نامه.

۲- مصاحبه اکتشافی: گفتگو و مصاحبه با کارشناسان و... جهت تدوین پرسش‌نامه پژوهش

۳- پرسش‌نامه محقق ساخته، پس از پیشینه تجربی تحقیق و مصاحبه‌های اکتشافی پرسشنامه طراحی گردید.

تحلیل نتایج برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی در پردیس‌ها و مراکز دانشگاه فرهنگیان تهران

نتایج آمار توصیفی در ابعاد شش‌گانه بررسی برنامه‌های فرهنگی از منظر دانشجویان و کارکنان:

الف) شاخص میزان علاقه‌مندی به برنامه‌ها

۱- در خصوص برنامه‌های کانون‌های فرهنگی در دانشگاه فرهنگیان، بیشترین علاقه از منظر دانشجویان به برنامه‌های کانون مهر بوده است که فعالیت‌ها و برنامه‌هایی را در خصوص ازدواج و مسایل مرتبط با آن برگزار می‌کند و به نوعی به نیاز و موقعیت سنی و اجتماعی دانشجویان ارتباط پیدا می‌کند و ۳۲,۶٪ کارکنان دانشگاه نیز معتقدند که دانشجویان به برنامه‌های این کانون بیشترین علاقه را دارند. پس از این کانون بیشترین علاقه دانشجویان با ۱۲,۷٪ به کانون کتاب و اندیشه تعلق دارد که به ترویج کتاب و کتاب‌خوانی می‌پردازد و از منظر کارکنان دانشگاه، دانشجویان بعد از کانون مهر، بیشترین علاقه را به برنامه‌های کانون افق (۲۱,۵٪) دارند که به فعالیت‌ها در زمینه مباحث تهاجم فرهنگی و پدافند غیرعامل می‌پردازد. از طرف دیگر نیز کمترین میزان علاقه دانشجویان به ترتیب به فعالیت‌های کانون‌های عفاف و حجاب، امام رئوف، سلامت، ایرانگردی اختصاص دارد.

قابل ذکر است که از نظر ۲۰٪ دانشجویان ۱۶٪ کارکنان دانشگاه، دانشجویان به هیچ‌کدام از برنامه‌های کانون‌های فرهنگی علاقه‌ای ندارند و هیچ‌کدام نتوانسته‌اند علاقه‌ی این دسته از دانشجویان را به خود جلب کند.

۲- در خصوص برنامه‌های انجمن‌های علمی، بیشترین علاقه از منظر

دانشجویان با ۳۶,۳٪ به بازدیدهای علمی تعلق دارد و پس از آن با ۲۴,۷٪ به همایش های علمی علاقه مند هستند ولی از منظر کارکنان دانشگاه، بیشترین علاقه دانشجویان با ۳۲,۴٪ به همایش های علمی اختصاص دارد و پس از آن به نشست های تخصصی انجمن های علمی علاقه دارند.

۳- در خصوص برگزاری نمایشگاه های دانشگاه فرهنگیان، دانشجویان بیشترین علاقه خود را با ۳۳,۲٪ به نمایشگاه های علمی- پژوهشی اختصاص داده اند و پس از آن با ۳۴,۳٪ به نمایشگاه های هنری بیشترین علاقه را دارند. همچنین از منظر کارکنان دانشگاه، بیشترین علاقه دانشجویان به نمایشگاه های هنری تعلق دارد.

۴- در خصوص کلاس های فوق برنامه، دانشجویان بیشترین علاقه خود را با ۳۲,۳٪ به کلاس های مهارت های زندگی اختصاص داده اند که به نوعی با فعالیت های کانون مهر که در این ارتباط است هماهنگی نشان می دهد. پس از آن دانشجویان بیشترین علاقه خود را به کلاس های آموزشی با ۲۴,۴٪ اختصاص داده اند. همچنین از منظر کارکنان دانشگاه نیز بیشترین علاقه دانشجویان به کلاس های هنری و سپس کلاس های مهارت های زندگی تعلق دارد.

۵- در خصوص فعالیت ها و مسابقات فرهنگی- اجتماعی، دانشجویان بیشترین علاقه خود را با ۴۷,۷٪ به برگزاری مسابقات ورزشی اختصاص دادند و پس از آن با ۱۶,۷٪ به کرسی های آزاداندیشی علاقه مند هستند. از طرف دیگر کارکنان دانشگاه (۳۲,۳٪) نیز بیشترین علاقه دانشجویان را به مسابقات ورزشی تشخیص دادند و در رتبه دوم معتقدند که دانشجویان به مسابقات کتاب خوانی بیشتر علاقه دارند. همچنین کارکنان دانشگاه متصور هستند که دانشجویان کمترین علاقه را به کرسی های آزاد اندیشی دارند در صورتی که دانشجویان کمترین علاقه را با ۱۰,۴٪ به مسابقات قرآن و عترت اختصاص داده اند.

۶- در خصوص برگزاری جشنواره های فرهنگی، دانشجویان بیشترین علاقه خود را با ۳۸,۱٪ به جشنواره های علمی، ادبی و هنری اختصاص داده اند که در این رابطه بیشترین تمایل و علاقه خود را به نمایشگاه های علمی و پژوهشی و هنری نیز بیان کرده بودند. در رتبه دوم بیشترین علاقه دانشجویان با ۲۲,۵٪ به جشنواره سرود و تئاتر بوده است.

از طرف دیگر از نظر ۳۸,۳٪ کارکنان دانشگاه نیز دانشجویان بیشترین علاقه را به جشنواره علمی، ادبی و هنری دارند و پس از آن جشنواره قرآن و عترت در رتبه دوم علاقه‌مندی دانشجویان قرار دارد. قابل ذکر است که ۱۴٪ دانشجویان اعلام کردند که به هیچ کدام از جشنواره‌های فرهنگی علاقه‌ای ندارند.

۷- در خصوص برگزاری اردوهای دانشجویی، دانشجویان بیشترین علاقه خود را با ۵۱,۳٪ به اردوهای ایرانگردی اختصاص دادند و پس از آن با ۲۲,۳٪ به اردوهای علمی علاقه و تمایل دارند. اما از نظر ۳۳,۴٪ کارکنان دانشگاه، دانشجویان بیشترین علاقه را به اردوهای راهیان نور دارند.

۸- در خصوص برنامه‌های تشکل‌های دانشجویی، ۳۲,۹٪ دانشجویان اعلام کردند که به هیچ کدام از برنامه‌های تشکل‌های دانشجویی علاقه‌ای ندارند و ۲۵,۴٪ دانشجویان اعلام کردند که به برنامه‌های بسیج دانشجویی بیشتر علاقه‌مند هستند. از طرف دیگر از نظر ۲۷,۵٪ کارکنان دانشگاه، دانشجویان به برنامه‌های بسیج دانشجویی بیشترین علاقه را دارند و پس از آن به برنامه‌های انجمن اسلامی علاقه‌مند هستند.

۹- در خصوص برگزاری مناسبت‌ها و مراسم، دانشجویان بیشترین علاقه خود را با ۳۶,۵٪ به مراسم اعیاد ملی و مذهبی اختصاص دادند و پس از آن به برگزاری نماز جماعت و سخنرانی‌های هفتگی با ۱۹,۱٪ بیشتر علاقه‌مند هستند. از طرف دیگر کارکنان دانشگاه معتقدند که دانشجویان به مراسم‌های سوگواری و عزاداری‌ها بیشترین علاقه را دارند و پس از آن به مراسم‌های اعیاد ملی و مذهبی علاقه‌مند هستند. قابل ذکر است که ۱۴,۸٪ دانشجویان به هیچ‌کدام از مراسم و مناسبت‌ها علاقه‌ای ندارند.

۱۰- در خصوص انتشار نشریات دانشجویی، در این رابطه ۶۰,۱٪ دانشجویان اعلام کردند که کم و خیلی کم به نشریات دانشجویی علاقه‌مند هستند و همچنین از نظر ۸۴٪ کارکنان دانشگاه نیز دانشجویان کم و خیلی کم به نشریات دانشجویی علاقه‌مند هستند.

ب) شاخص میزان احساس ضرورت نسبت به برگزاری برنامه‌ها

۱- در این خصوص دانشجویان بیشترین احساس ضرورت نسبت به برگزاری برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی را با ۷۷,۸٪ به برگزاری اردوهای دانشجویی اختصاص دادند

و پس از آن برگزاری برنامه های انجمن های علمی با ۶۸,۷٪ و برگزاری نماز جماعت و سخنرانی های هفتگی با ۶۳,۸٪ در رده های بعدی قرار دارند.

۲- از منظر کارکنان دانشگاه، شرکت دانشجویان در برگزاری مناسبت ها و مراسم با ۸۲,۵٪، شرکت در جشنواره های فرهنگی با ۷۹,۵٪، حضور در برنامه های تشکل های دانشجویی با ۸۶٪ و شرکت در مسابقات فرهنگی و اجتماعی با ۷۸,۵٪ بیشترین ضرورت را دارد.

پ) شاخص میزان اطلاع و آگاهی از برنامه ها

۱- در این خصوص دانشجویان کمترین آگاهی و اطلاع از برنامه های فرهنگی و اجتماعی دانشگاه فرهنگیان را به ترتیب به برنامه های کانون های فرهنگی با ۸۱٪، انتشار نشریات دانشجویی با ۷۰,۷٪، برنامه های تشکل های دانشجویی با ۶۸,۱٪ و برنامه های انجمن های علمی با ۶۴,۸٪ اختصاص دادند. قابل ذکر است که در همه برنامه های فرهنگی و اجتماعی، دانشجویان بالاتر از ۴۰٪ اعلام کردند که کم و خیلی کم از برنامه ها اطلاع و آگاهی دارند.

۲- در این خصوص از نظر کارکنان دانشگاه، کمترین اطلاع و آگاهی دانشجویان از برنامه های فرهنگی و اجتماعی به ترتیب به برنامه های کانون های فرهنگی با ۶۵٪، انتشار نشریات دانشجویی با ۵۰,۶٪ و برنامه های انجمن های علمی با ۴۵٪ اختصاص دارد.

ت) شاخص میزان استفاده و حضور در برنامه ها

۱- در این خصوص دانشجویان کمترین استفاده و حضور در برنامه های فرهنگی و اجتماعی را به ترتیب در برنامه های کانون های فرهنگی با ۶۷,۱٪، استفاده از نشریات دانشجویی با ۶۶,۲٪، حضور در نمایشگاه ها با ۶۳,۵٪ و برنامه های تشکل های دانشجویی با ۶۳,۱٪ داشته اند.

قابل ذکر است که در اکثر برنامه های فرهنگی و اجتماعی ۵۶٪ دانشجویان اعلام کردند که کم و خیلی کم از برنامه ها استفاده کرده اند.

۲- در این خصوص کارکنان دانشگاه نیز بیشترین علاقه به حضور و استفاده از برنامه های فرهنگی و اجتماعی را به ترتیب به اردوهای دانشجویی با ۸۰,۴٪، مناسبت های ملی و مذهبی با ۷۲٪، نماز جماعت و سخنرانی های هفتگی با ۶۹,۶٪ و کلاس های فوق برنامه با ۶۸,۵٪ اختصاص دادند.

قابل ذکر است که کارکنان دانشگاه به حضور در اکثر برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی ۶۰٪ علاقه و تمایل نشان دادند.

ث) شاخص میزان رضایت از برنامه‌ها

۱- در این خصوص دانشجویان کمترین میزان رضایت از برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی را به ترتیب به برنامه‌های کانون‌های فرهنگی با ۶۸,۴٪، انتشار نشریات دانشجویی با ۶۶٪، برگزاری نمایشگاه‌ها با ۶۴,۵٪ و انجمن‌های علمی با ۶۴,۴٪ اختصاص دادند.

قابل ذکر است که در همه برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی دانشگاه فرهنگیان، دانشجویان ۵۰٪ رضایت کم و خیلی کم داشته‌اند.

۲- از نظر کارکنان دانشگاه، کمترین میزان رضایت دانشجویان از برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی به ترتیب به برنامه‌های انجمن‌های علمی با ۷۲,۱٪، برگزاری نمایشگاه‌ها با ۵۲,۵٪، کلاس‌های فوق برنامه با ۵۰٪ و انتشار نشریات دانشجویی با ۴۹٪ اختصاص دارد.

ج) شاخص میزان تمایل به مشارکت در برگزاری برنامه‌ها

۱- در این خصوص دانشجویان بیشترین میزان تمایل به مشارکت در برگزاری و اجرای برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی را به ترتیب به برگزاری اردوهای دانشجویی با ۶۳,۳٪، برگزاری نماز جماعت و سخنرانی‌های هفتگی با ۵۲,۷٪، برگزاری برنامه‌های انجمن‌های علمی با ۵۲٪ و برگزاری نمایشگاه‌ها با ۵۰,۱٪ اختصاص دادند.

۲- در این خصوص کارکنان دانشگاه، بیشترین میزان تمایل به مشارکت در مدیریت و برگزاری برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی را به ترتیب به برگزاری اردوهای دانشجویی با ۶۶,۲٪، برنامه‌های تشکل‌های دانشجویی با ۶۳,۷٪، برگزاری مناسبت‌های ملی و مذهبی با ۶۳,۳٪ و برگزاری جشنواره‌های فرهنگی با ۶۲,۷٪ اختصاص دادند.

نتایج آمار استنباطی در ابعاد شش‌گانه بررسی برنامه‌های فرهنگی از منظر

دانشجویان و کارکنان:

در تحلیل استنباطی پژوهش با استفاده از آزمون T و تحلیل واریانس یک طرفه ANOVA مشخص گردید که میزان علاقه‌مندی، ضرورت استفاده، آگاهی و اطلاع، استفاده و حضور، رضایت‌مندی و مشارکت‌پذیری دانشجویان پسر در برنامه‌های

فرهنگی و اجتماعی اندکی از دانشجویان دختر بیشتر است. این تفاوت در سطح معناداری قابل تعمیم نیست و جنسیت در ارزیابی از برنامه های فرهنگی متغیر قابل تبیین نبود.

مقادیر آزمون ANOVA نشان داد که تاثیر سال های تحصیل بر ارزیابی برنامه های فرهنگی - اجتماعی در شش بعد: میزان علاقه مندی به برنامه ها، میزان احساس ضرورت به برگزاری برنامه ها، میزان آگاهی و اطلاع از برنامه ها، میزان حضور و استفاده از برنامه ها، میزان احساس رضایت از برنامه ها، میزان تمایل به مشارکت در اجرای برنامه های فرهنگی معنادار نیست و قابل تبیین نمی باشد.

در مقایسه وضعیت تأهل و مجرد در ارزیابی برنامه های فرهنگی مقادیر آماره T نشان داد که میزان علاقه مندی، میزان استفاده، میزان رضایت مندی دانشجویان متأهل از برنامه های فرهنگی و اجتماعی از دانشجویان مجرد بیشتر است و از طرف دیگر در شاخص های ضرورت استفاده، آگاهی و اطلاع و مشارکت پذیری دانشجویان مجرد در برنامه های فرهنگی و اجتماعی از دانشجویان متأهل بیشتر است.

همچنین مقادیر آماره T نشان داد که از دیدگاه کارکنان، میزان علاقه مندی، ضرورت در استفاده، آگاهی و اطلاع، استفاده و حضور و مشارکت پذیری دانشجویان پسر در برنامه های فرهنگی و اجتماعی از دانشجویان دختر بیشتر است و از نظر کارکنان دانشگاه تنها میزان رضایت مندی دانشجویان دختر از دانشجویان پسر در خصوص برنامه های فرهنگی و اجتماعی بیشتر است.

مقادیر آماره T در خصوص مقایسه دانشجویان متأهل و مجرد در شش بعد ارزیابی برنامه های فرهنگی - اجتماعی از دیدگاه کارکنان دانشگاه نشان داد: ضرورت استفاده، آگاهی و اطلاع، حضور و استفاده دانشجویان متأهل از دانشجویان مجرد بیشتر است و میزان علاقه مندی، رضایت مندی و مشارکت در برنامه های فرهنگی و اجتماعی در بین دانشجویان مجرد بالاتر از دانشجویان متأهل می باشد.

در مقایسه میان پردیس ها و مراکز دانشگاه فرهنگیان در خصوص ارزیابی برنامه های فرهنگی از دیدگاه کارکنان، مقادیر آماره T نشان داد: میزان آگاهی دانشجویان در استفاده از برنامه های فرهنگی و اجتماعی در پردیس ها و مراکز متفاوت بوده است ولی در میزان ضرورت در استفاده ($sig=0/72$) - علاقه مندی به

حضور در برنامه‌ها ($\text{sig}=0/48$) - رضایت‌مندی دانشجویان ($\text{sig}=0/36$) و میزان مشارکت آن‌ها ($\text{sig}=0/13$) در برنامه‌ها تفاوت معناداری مشاهده نگردیده است.

بحث و نتیجه‌گیری

بنابر اطلاعات به دست آمده به وسیله پرسش‌نامه‌ها، بیش از نیمی از دانشجویان در برنامه‌های فرهنگی اجتماعی مشارکت کم و خیلی کم دارند و در برخی موارد اطلاع و آگاهی‌رسانی هم در سطح مطلوبی نمی‌باشد. در حالی که کارکنان و اساتید بر این باورند که میزان مشارکت دانشجویان در این برنامه‌ها متوسط رو به بالا است. در نتیجه تا زمانی که نگرش ایشان نسبت به این موضوع تغییر نکند شاهد تغییر و افزایش مشارکت دانشجویان نیز نخواهیم بود در نتیجه باید اساتید و کارکنان دانشگاه را از وضع موجود مطلع نمود. طبق نتایج بیش از نیمی از دانشجویان اطلاع کم و خیلی کمی از برنامه‌های فرهنگی دارند، این در حالی است که کارکنان و اساتید می‌پندارند که دانشجویان تا حدودی از برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی مطلع‌اند. در نتیجه اطلاع‌رسانی نسبت به برنامه‌ها ضعیف بوده و نیاز به تقویت دارد.

میزان رضایت نیمی از دانشجویان از برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی، کم و خیلی کم است. اما کارکنان و اساتید بر این باورند که میزان رضایت دانشجویان متوسط و بالا است. اما فقط در مورد انجمن‌های علمی نگرش کارکنان و اساتید به دانشجویان نزدیک است و ایشان می‌دانند که میزان رضایت دانشجویان از انجمن‌های علمی، کم و خیلی کم است. این آگاهی کارکنان و اساتید باید نسبت به دیگر برنامه‌ها نیز گسترش یابد و از نگرش واقعی دانشجویان آگاهی یابند.

طبق نتایج به دست آمده، درصد بالایی از دانشجویان به هیچ‌تکلیب شکل دانشجویی علاقه ندارند. این در حالی است که کارکنان و اساتید بر این باورند که تنها حدود ۳ درصد دانشجویان به هیچ‌تکلیب علاقه ندارند. در نتیجه بهتر است این نکته به برنامه‌ریزان و مجریان فرهنگی گوش‌زد گردد. چرا که ممکن است در جامعه‌پذیری سازمانی دانشجویان تاثیر منفی بگذارد.

برای افزایش رضایت دانشجویان از برنامه‌های انجمن علمی، بازدیدهای علمی افزایش یابد؛ چرا که دانشجویان به این نوع فعالیتها علاقه بیشتری نشان داده‌اند.

در مورد موضوع برگزاری نمایشگاه‌ها، دانشجویان بیشترین علاقه را به بخش علمی پژوهشی دارند. اما کارکنان و اساتید می‌پندارند که دانشجویان بیشترین علاقه را به نمایشگاه‌ها هنری دارند که در این مورد می‌توان با اطلاع رسانی و ارائه گزارش به کارکنان و اساتید می‌توان فضای تعاملی مناسبی ایجاد کرد.

بیشترین علاقه‌مندی به کلاس‌های مهارت زندگی تعلق دارد و با گسترش این کلاس‌ها می‌توان میزان رضایت دانشجویان را افزایش داد. همچنین در میان فعالیت‌های فرهنگی اجتماعی، مسابقات ورزشی از طرفدار بیشتری برخوردار است. در نتیجه گسترش برنامه‌های ورزشی می‌تواند مورد اقبال قرار گیرد.

طبق نظر اساتید و کارکنان دانشجویان در فعالیت‌های اردویی بیشترین علاقه را به اردوهای راهیان نور دارند،

منابع

- آشنا، حسام‌الدین؛ کاظمی قهفرخی، سید محمد (۱۳۹۴) "مدل سیاست فرهنگی در حکومت علوی؛ در جست و جوی مدلی برای سیاست‌گذاری و برنامه ریزی" دین و ارتباطات، شماره ۴۹، صص ۵۲-۵.
- اساسنامه دانشگاه فرهنگیان (۱۳۹۱). تهران؛ شورای عالی انقلاب فرهنگی
- امام جمعه، محمدرضا، مهرمحمدی، محمود (۱۳۸۵). نقد و بررسی رویکردهای تدریس فکورانه به منظور ارائه برنامه درسی تربیت معلم فکور. فصلنامه برنامه درسی، سال اول، شماره ۳.
- باقری، خسرو (۱۳۸۹). الگوی مطلوب آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران. تهران: انتشارات مدرسه.
- بازرگان، عباس (۱۳۸۷) مقدمه‌ای بر روش‌های تحقیق کیفی و آمیخته رویکردهای متداول در علوم رفتاری، نشر دیدار. تهران.
- برنامه راهبردی دانشگاه فرهنگیان در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴ (۱۳۹۵). تهران: دانشگاه فرهنگیان
- حسینی بیدختی، محسن (۱۳۹۳). رشد حرفه‌ای معلم، تهران: انتشارات دانشگاه شهید رجایی

- حبیبی فهیم، حبیب‌الله. (۱۳۷۸). مسئله‌یابی فرهنگی و اجتماعی دانشگاه‌های ایران، تهران: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
- حجازی، اسد و آراسته، حمید (۱۳۹۱): شناسایی و تحلیل نقش مؤلفه‌های آموزشی، پژوهشی و خدمات اجتماعی بر بهره‌وری اعضای هیأت علمی، فصلنامه علمی - پژوهشی مدیریت دانشگاه اسلامی، سال اول، (۴)، ۱۶۶-۱۷۶.
- خروشی، پوران؛ نصر، احمدرضا؛ میرشاه جعفری، سید ابراهیم؛ و موسی پور، نعمت‌الله. (۱۳۹۴). تبیین شایستگی‌های معلم طراز جمهوری اسلامی ایران بر اساس اسناد تحولی نظام آموزش و پرورش. مجموعه مقالات دومین کنفرانس ملی و نهمین همایش ارزیابی کیفیت نظام‌های دانشگاهی. دانشگاه فرهنگیان، پردیس نسیمیه تهران.
- رشد آموزش زبان (۱۳۹۶). هویت حرفه‌ای معلمان در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، دوره سی و یکم شماره ۳
- سیف‌اللهی، سیف‌الله (۱۳۸۱). جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران. تهران: انتشارات جامعه پژوهان سینا.
- سند دانشگاه اسلامی (۱۳۹۲). تهران: شورای عالی انقلاب فرهنگی
- ساروخانی، باقر (۱۳۸۰). روش تحقیق در علوم اجتماعی. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- سرمند؛ زهرا؛ بازرگان، عباس و حجازی، الهه. (۱۳۸۷). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، چاپ شانزدهم، تهران. انتشارات آگاه.
- علی‌آبادی، احمد، (۱۳۷۵) نظام اجتماعی و مسئولیت دانشگاه در تربیت نسل جوان، تهران: دانشگاه تهران
- عمید، حسن (۱۳۶۹). فرهنگ عمید. تهران: انتشارات امیر کبیر.
- کارنامه دانشگاه فرهنگیان در دولت تدبیر و امید (۱۳۹۴). تهران: دانشگاه فرهنگیان
- مبانی نظری تحول بنیادین در نظم تعلیم و تربیت رسمی و عمومی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۰). تهران: شورای عالی انقلاب فرهنگی.
- مشاطیان شایان، رضا. (۱۳۷۹) کانون‌های دانشجویی (کارکردهای آموزشی، اجتماعی و سیاسی) تهران: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

- ملایی نژاد، اعظم؛ ذکاوتی، علی (۱۳۸۷). بررسی تطبیقی نظام برنامه درسی تربیت معلم در کشورهای انگلستان، ژاپن، فرانسه، مالزی و ایران. فصلنامه نوآوری های آموزشی، سال هفتم، شماره ۲۶، تابستان ۱۳۸۷
- ملکی، حسن (۱۳۸۴). صلاحیت های حرفه ای معلمی. تهران؛ انتشارات مدرسه.
- مهرمحمدی، محمود (۱۳۷۹). بازاندیشی فرایند یاددهی - یادگیری و تربیت معلم. تهران، انتشارات مدرسه
- مهر محمدی، محمود (۱۳۹۴). میزگرد تربیت معلم و تضمین کیفیت، دومین کنفرانس ملی و نهمین همایش ارزیابی کیفیت نظام های دانشگاهی.
- معید فر، سعید و پروین، ستار (۳۸۸!). فرا تحلیل مطالعات انجام شده در حوزه مسایل اجتماعی ایران. جامعه شناسی کاربردی، سال بیستم - شماره پیاپی (۳۶) - شماره ۴، ۱۳۵ - ۱۵۰.
- نیستانی، محمدرضا و رامشگر، ریحانه (۱۳۹۲) نقش فعالیتهای فرهنگی دانشگاهها در توسعه فرهنگی جامعه، فصلنامه مهندسی فرهنگی.
- احمدی، اصغر؛ افشانی، سید علیرضا (۱۳۸۸)، "نیازهای فرهنگی دانشجویان" پژوهشنامه، شماره ۴۶، صص ۶۴ - ۳۳
- ثواب، جهانبخش (۱۳۸۲) "نظام برنامه ریزی فرهنگی" مسجد، شماره ۶۷، صص ۲۴ - ۳۳
- چلبی، مسعود (۱۳۸۱) "برنامه ریزی فرهنگی، عامل تغییر یا ثبات؟" فرهنگ عمومی، شماره ۳۳، صص ۱۶ - ۱۲
- دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۸۲)، "سیاست گذاری و فرهنگ در ایران امروز - خلاصه مجموعه مقالات، انتشارات باز، تهران
- رشیدی، حمیدرضا؛ میرشاه جعفری، سید ابراهیم؛ شریف خلیفه سلطانی، مصطفی (۱۳۸۴) "بررسی روند برنامه ریزی فعالیت های فرهنگی دانشگاه های دولتی اصفهان طی برنامه دوم و سوم توسعه کشور" روان شناسی و علوم تربیتی، شماره ۷۰، صص ۲۲۰ - ۱۹۹.
- سیفی، پری (۱۳۸۹)، "مهندسی فرهنگی و دانشگاه" پژوهشنامه، شماره ۶۹، صص ۱۰۱ - ۱۲۶

صالحی امیری، سید رضا؛ عظیمی دولت آبادی، امیر (۱۳۸۷)، "مبانی سیاست‌گذاری و برنامه ریزی فرهنگی" پژوهشکده تحقیقات استراتژیک، تهران

عقیلی، سید وحید؛ احمدزاده کرمانی، روح الله (۱۳۸۸) "ارزیابی عوامل موثر بر سیاست‌گذاری رسان های در حوزه ارتباطات میان فرهنگی" مدیریت فرهنگی، شماره پنجم، صص ۱۵۲ - ۱۳۶

کاشی، غلامرضا (۱۳۷۹)، "سیاست‌گذاری اقتدارگرایانه و دموکراتیک فرهنگی" انتشارات مرکز بازشناسی اسلام و ایران، تهران

کمیسیون ملی یونسکو در ایران (۱۳۷۹) "گزارش جهانی فرهنگ"، مترجم: غبرایی، هادی و دیگران، مرکز انتشارات یونسکو، تهران

گوردن، کریستوفر و سایمون ماندی (۱۳۸۳)، "دیدگاه‌های اروپایی سیاست فرهنگی"، مترجم: غبرایی، هادی؛ تهران، دفتر پژوهش‌های فرهنگی

مثنوی، عطاله؛ سام آرام، عزت‌الله؛ حسینی، سید احمد؛ آقابخشی، حبیب‌الله؛ فروغان، مهشید؛ صدرالسادات، سیدجلال؛ رهگذر، مهدی (۱۳۸۴)، "نگرش دانشجویان خوابگاهی دانشگاه علوم پزشکی ایران در مورد رفتارهای انحرافی در خوابگاه‌ها، توانبخشی، شماره ۴، صص ۲۱-۲۴

مظاهری، محمدمهدی؛ کاوسی، اسماعیل؛ چاوش‌باشی، فرزانه (۱۳۸۷) "معرفی مدل‌هایی برای برنامه ریزی فرهنگی" بصیرت، شماره ۳۹، صص ۵۴ - ۳۵

موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی (۱۳۹۷)، "آمار آموزش عالی در یک نگاه" انتشارات موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی، تهران

نیک‌کار، ملیحه؛ فرزین، فرزانه (۱۳۸۷)، "مقایسه میزان علاقه‌ی دانشجویان زن و مرد دانشگاه شیراز به برنامه‌های فرهنگی و هنری و میزان شرکت آنها در این گونه برنامه‌ها در سال ۱۳۸۲" پیک نور، شماره ۲۹، صص ۹۹ - ۸۴

وشوقی، منصور؛ نیک‌خلق، علی اکبر (۱۳۷۰)، "مبانی جامعه‌شناسی" انتشارات کسری، تهران

وحید، مجید (۱۳۸۶)، "بحثی در سیاست‌گذاری فرهنگی" فصلنامه سیاست، دوره سوم، صص ۳۰۶-۲۸۷

- وزارت فرهنگ و آموزش عالی (۱۳۷۸)، "مسئله یابی فرهنگی و اجتماعی دانشگاه‌های ایران (کتابچه)" دفتر مطالعات و برنامه ریزی فرهنگی و اجتماعی - معاونت فرهنگی و اجتماعی وزارت فرهنگ و آموزش عالی، تهران
- Avalos, B. (2011). *Teacher professional in teaching and teacher education over ten years. Teaching and teacher education* 27(1)10-20.
- Austin, J., Stevenson, H., & wei-skillern, J. (2006). *Social and commercial entrepreneurship: same, different, or both?* ET&P, January.
- Bukaliya, R. (2012). The potential benefits and challenges of intership programmes in an OdL institutions : a case for the zimbabwe open university. *International journal on nrw trends in education on thir implication janury februaay march 2012.volum:3issue:Article: 13 issn1309-6249.*
- Creswell, J. W. & Plano Clark, V. L. (2007). "*The designing and conducting mixed methods research.* Thousand Oaks, CA: Sage.
http://www.21learn.org/arch/articles/brown_seely.html.
- Dees, J. G. (1998). *The meaning of social entrepreneurship.* <http://www.redalmarza.com/ing/pdf/themeaningo/fsocialentrepreneurship.pdf>. Visited 21 june. 2001.
- Johnson, R.B., & onwuegbuzie, A.J. (2004). *Mixed methods research: a research paradigm whose time has come. Educational research*, 33(7), 14-26.
- tashkкори, a., teddlie, c. (1998). *Mixed methodology combining qualitative and quantitative approaches* (applied social research methods, no. 46). Thousand oaks, CA: sage.